

Dichter bij de burger

Bij grote jeugdzorginstellingen wordt de boekhouder belangrijker dan de zorgverlener, concludeerde NRC handelsblad vorige week. Wat is hier aan de hand? Het zijn de tweede orde effecten van de decentralisaties. In de eerste orde ging het vooral om de vraag of gemeenten het wel zullen redden om belangrijke taken als jeugdzorg op zich te nemen. De boekhoudproblemen van zorginstellingen ontstaan nu als tweede orde effect, omdat het schaalniveau van deze grote zorginstellingen was ingesteld op centraal aangestuurde inkoop van zorg. Nu jeugdzorg een gedecentraliseerde aangelegenheid is, blijkt de grote zorginstelling met tig-tal gemeenten met ieder hun eigen inkoop-, en factureringseisen van doen te hebben. Dat levert zoveel transacties op, dat er extra boekhoud personeel moet worden aangetrokken om het geld voor de te verlenen zorg te innen. En op die te verlenen zorg zelf wordt ook bezuinigd wat in ieder geval ten dele zal neerkomen op minder zorg. Meer administratie voor minder zorg dus. Dat was nou precies niet de bedoeling van dit hele project.

Wat was dan ook alweer wel de bedoeling?

Het idee is, dat door dichter op de burger te zitten, er *economies of scope* (synergievoordelen) ontstaan. Zowel in de vorm van meer ervaren kwaliteit door persoonlijke aandacht maar ook doordat er eerder een zorgbehoefte wordt gesignaleerd waardoor later, zwaarder (en duurder) ingrijpen wordt voorkomen. Daarnaast is er de verwachting van meer transparantie bij decentrale aansturing. Transparantie over de precieze zorgvraag maakt betere aansluiting op het aanbod mogelijk en reduceert onnodig en soms frauduleus aanbod. Ook voor de wel benodigde zorg helpt transparantie om de vaak kluwen van transacties te vereenvoudigen. Uiteraard valt op dat dit ook prachtige verkiezingsleuzen zijn, maar laten we niet cynisch worden. Want van de noodscenario's die in 2014 waren voorspeld, zijn er in deze twee eerste gedecentraliseerde maanden nog niet veel waar geworden (het ICT probleem van de persoonsgebonden budgetten daargelaten). Het is dus ook zeker niet uitgesloten dat deze synergievoordelen zich zullen gaan voordoen. De keerzijde van de decentralisatie is het uitblijven van schaalvoordelen door versnipperde inkoop van zorg per gemeente. Dit is waar jeugdzorg blijkens het NRC artikel mee te maken heeft. Onverwacht kunnen we dat niet noe-

SANDRA PHLIPPEN

Hoofredacteur ESB
s.phlippen@sdu.nl

men. Het CPB bracht al in 2013 de voor- en nadelen, en de kansen en risico's van de decentralisaties in kaart en ruim een half jaar geleden volgde een rapport met beleidsinstrumenten die deze kunnen beïnvloeden. De nadelen van afwezige inkoopmacht en hoge contractkosten springen daarbij in het oog, samen met het risico op onderinvestering in zorg door financiële risico's voor de gemeente. De gesuggereerde oplossingen gaan helaas geheel eenzijdig uit van het weer opschalen van uitvoeringstaken via bovenlokale samenwerking in regionale transitie arrangementen. Voor jeugdzorg is de verwachting dat voor negentig procent van het gemeentebudget bovenlokaal wordt samengewerkt. Ook het NRC

commentaar gaat uit van een onvermijdelijk opschalen van zorg inkoop om zodoende de grote zorginstellingen administratief te ontlasten.

Als we 'dichter bij de burger' een eerlijke kans willen geven, waarom wordt dan de optie om ook de zorgaanbieders te laten decentraliseren niet serieus bekeken? Jeugdzorg op lokaal niveau heeft maar met een gemeente en dus een procedure te maken. Uiteraard met uitzondering van bovenlokale netwerken voor hulpverleners gespecialiseerd in zware gevallen waarvan er gemiddeld maar 4 in een gemeente rondlopen.

TV programma's als 'het einde van de manager' of mensen als Jan Rotmans wijzen op de steeds grotere behoefte aan de arbeidsaanbodkant om in lokale zelfsturende en ICT gedreven teams te werken. Het mag dan wel wat theateraal gebracht worden, maar waarom niet uitzoeken of het werkt? Het zou voor de verandering ook eens om een kleine (haalbare?) ICT klus gaan: een netwerk voor een relatief kleine groep burgers, ambtenaren en hulpverleners.

De synergievoordelen van dichter bij de burger hebben het zwaar ten opzichte van de nadelen van het uitblijven van schaalvoordelen. Ze zijn moeilijker te realiseren en moeilijker te monetariseren en hebben daarom dringend de steun van politiek en beleid nodig.